

Duits-Poolse vriendschap gaat even niet van harte

25 jaar Nachbarschaftsvertrag

Achtergrond - 23 juni 2016 - Auteur: Marja Verburg

De trauma's van de Tweede Wereldoorlog werken in de Duits-Poolse relatie nog steeds door. In een poging de betrekkingen te normaliseren sloten Duitsland en Polen 25 jaar geleden een vriendschapsverdrag. Nu het jubileum van dit verdrag wordt gevierd, doen beide partijen hun best, maar echt van harte gaat het momenteel niet.

"Er zijn veel onderwerpen die ons scheiden, maar nog veel meer onderwerpen die ons binden", aldus de Poolse premier Beata Szydlo woensdag in Berlijn, waar ze met een kabinetsdelegatie was voor Pools-Duits regeringsoverleg. Ook bedankte ze Duitsland voor zijn inzet bij de grote NAVO-oefening aan de Pools-Russische grens eerder deze maand.

Szydlo's partij is vaak een stuk minder vriendelijk over Duitsland. Zo zei partijvoorzitter en oud-premier Jaroslaw Kaczynski onlangs: "Een Polen dat ondergeschikt is aan Duitsland, dat in de internationale politiek niets te zeggen heeft en zich economisch als reservoir voor goedkope arbeidskrachten laat uitbuiten, is een uitstekende business voor Duitsland en andere EU-landen." En toen Szydlo in februari eindelijk een kennismakingsbezoek aan Merkel bracht - rijkelijk laat, ze was al sinds oktober premier - verweet ze de kanselier dat Duitsland de vluchtelingensituatie niet meer onder controle heeft.

Nachbarschaftsvertrag

Polen en Duitsland tekenden op 17 juni 1991 hun [Nachbarschaftsvertrag](#), dat een nieuw begin in de relatie tussen beide landen markeerde. In 38 artikelen werden afspraken vastgelegd over politieke, economische en culturele samenwerking. Duitsland beloofde Polen te helpen op zijn weg naar de (toen nog) Europese Gemeenschap en beide landen zwoeren nooit meer de wapens tegen elkaar op te nemen. Op dezelfde dag werd ook het Pools-Duitse Jugendwerk opgericht, dat uitwisselingen en projecten voor jongeren organiseert.

Ach ja, vergoelijkte president Gauck de toon van de regeringpartij vorige week,

“in het politieke debat vallen af en toe drastische woorden”. Hij zei dat in een [interview met Der Tagesspiegel](#) vanwege de 25e verjaardag van het Duits-Poolse Nachbarschaftsvertrag (zie kader). Dit vriendschapsverdrag (letterlijk: burenenverdrag) moest in 1991 na decennia van getroebleerde relaties voor verzoening en meer samenwerking tussen Polen en Duitsers zorgen. Zo spraken de landen bijvoorbeeld af regelmatig regeringsconsultaties te houden, zoals Merkel en Szydlo deze week deden.

Normale burenen

Die verzoening is gelukt, concluderen veel Duitse en Poolse commentatoren deze maand. Duitsland en Polen zijn 'normale burenen' geworden. De relatie tussen beide landen berust op gelijkwaardigheid en op gedeelde waarden, aldus Gauck. Al geeft ook hij toe dat de verhouding lastig blijft: aan de ene kant willen de Polen geen dominant Duitsland in Europa, aan de andere kant willen ze wel dat Duitsland krachtig optreedt tegen Rusland.

Alle verzoenende woorden nemen niet weg dat de betrekkingen tussen Duitsland en Polen zijn bekoeld sinds de nationaal-conservatieve PiS (Recht en Gerechtigheid) weer deel uitmaakt van de Poolse regering. Duitsland is bezorgd en ontstemd omdat de PiS de bevoegdheden van het Poolse Constitutionele Hof heeft ingeperkt en de media veel strenger controleert. Het verschil is groot met de warme banden die de regering-Merkel onderhield met Donald Tusk van het liberale burgerplatform (PO), die van 2007 tot 2014 premier van Polen was.

Gemene vragen

Dat er aardig wat onbegrip tussen beide landen heerst, blijkt ook uit de vragen die journalisten van de Duitse krant Die Zeit en de Poolse Gazeta Wyborcza elkaar vorige week stelden. Beide kranten hebben uitgebreide [dossiers](#) samengesteld over de Pools-Duitse relatie vanwege de 25e verjaardag van hun vriendschapsverdrag. Een serie 'fiесе Fragen' (gemene vragen) over en weer maakte onderdeel uit van deze dossiers.

Waarom geven jullie Polen de democratie, waar jullie zo lang voor hebben gestreden, zo gemakkelijk op? [wilden de journalisten Die Zeit weten](#). Waarom schelden jullie zo op de EU, waaraan jullie zoveel te danken hebben? Waarom vernietigen jullie je natuur met jullie kolencentrales? En hoe kunnen jullie zo traditioneel en progressief tegelijk zijn?

De [Polen vroegen Die Zeit](#) waarom andere EU-landen moeten betalen voor fouten die Duitsland heeft gemaakt. “Als Merkel de Duitse grenzen niet had geopend en geen selfies met vluchtelingen had gemaakt, zouden minder mensen naar Europa

komen.” Waarom is het dominante Duitsland zo verbaasd dat de Britten geen zin meer hebben in de EU? Waarom gebruiken de Duitsers Polen als goedkope arbeidskrachten? En is de Duitse relatie met Rusland niet schijnheilig? Wel kritiek hebben op Rusland in de Oekraïne-crisis, maar ook profiteren van de gaspijpleiding Nord Stream, die buiten Polen om is gelegd, verwijten de Poolse journalisten de Duitsers.

Auto's, sporters, bier en worst

Toch beoordeelt de Poolse politicoloog Agnieszka Lada de relatie tussen Polen en Duitsers vooral positief. Zij werkte mee aan een groot [Duits-Pools onderzoek](#) naar de onderlinge relaties. Duitsers en Polen beoordelen hun betrekkingen minder goed dan drie jaar geleden. Maar dat meer dan de helft van de Polen de Duitsers sympathiek vindt, is grote winst, aldus Lada in een [interview](#) met de regionale Duitse zender RBB.

“De Duitsers waren voor de Polen altijd de agressoren, die de Tweede Wereldoorlog zijn begonnen”, legt ze uit. De trauma's van de nazi-bezetting hebben in Polen lang doorgewerkt. De bezetting was er ongemeen hard en het feit dat het tot 1990 duurde voor het verenigde Duitsland de Poolse westgrens kon erkennen, heeft in Polen regelmatig voor onrust gezorgd. De angst voor een groot en machtig Duitsland is lang blijven bestaan.

Nu bewonderen Polen Duitsland om zijn economische succes en welstand, benadrukt Lada, en voor Poolse jongeren is Duitsland inmiddels vooral het land van goede auto's, sporters, bier en worst. Andersom zien veel Duitsers Polen niet meer voornamelijk als arm, crimineel Oost-Europees land, maar ook als mooi vakantieland.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/17092/duits-poolse-vriendschap-gaat-even-niet-van-harte>